

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. Frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 34.

V Ljubljani, dne 24. avgusta 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana.** — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Francišanske ulice št. 8/1.**

Nov program.

Liberalci bi torej vendar radi oživeli. Slabo se jim godi, tega se ne da utajiti, ali njih fantazija jih vznáša visoko nad strahoviti kaos stranke, ki je nekdanj bila, a ki jo zapušča vse in v čudni domišljiji se vidijo kakor fenica, povzdigujočega se iz pepela v lepši, mlajši in krepkejši obliki. Zamudili so svoj čas in čas jih je zapustil; oni pa mislijo, da bodo igranje lahko dresirali razmere, ki so jim ubile stranko. Disonance, ki so prihajale zadnji čas iz liberalnega tabora, niso rešene za javnost. V najvažnejšem aktualnem vprašanju: Volilni reformi, se še vedno ne pozna ofcielnega stališča «stranke». Kako je rešena, ali je sploh rešena akutna kriza predsedništva v izvrševalnem odboru, tega ne ve občinstvo. Tega ne vedo pristaši liberalcev sami. Ali ravno zato, ker so homatije neskončne, ker bi bilo treba Herkula, da zadavi gada des-organizacije, in Aleksandra, da preseka voz nasprotij, in ker ni ne Herkula, ne Aleksandra, so se liberalci — navidezno pogumno — zaleteli, da bi kratkoma preskočili tolmun in tako hipoma prišli na breg obljubljenе de-zele, kjer cvete liberalni raj v večni krasoti.

Izdelali in objavili so načrt novega programa. Čisto gladko seveda ni šlo. Bilo je treba dosti babic; načrt je le kompilacija — imela bi biti seveda sinteza — kupčka različnih osnov. A heterogenost se ji pozna na vseh koncih in krajih; iz vsakega stavka gleda drug oče in — drug pobija drugega. Ta pro-

gram je pač sad potrebe, toda ne potrebe časa in razmer; ker ni nastal ne organično, ne elementarno, temveč je umetno izdelan, le da bi rešil življenje umirajočim, ne more biti nič drugega, nego skrpucalo.

Liberalci ne poznajo več svojega poklica. Oni so le še skupina po sili. Stranka — to bi bila naravna zveza elementov, ki čutijo skupne interese in se jih zavedajo. Taka grupa se mora prejalisej organizirati in tako nastanejo stranke, ki so realno potrebne. Liberalci pa bi radi bili stranka, brez ozira na to, ali so jo stvarne razmere splodile ali ne. Stranka hočejo biti — to je vse.

Zato so spisali program. Mislijo, če je program na papirju, je tudi stranka v življenju. Toda program ne more biti primeren. Najprej so skupne razmere, skupne potrebe, skupni cilji, skupne ideje; iz tega se izcini program sam po sebi. Take skupne podlage pa liberalci nimajo. Namesto da bi duševno solidarni somišljeniki dokumentirali svojo solidarnost v programu, sestavljajo liberalci program, ki naj jim ustvari somišljenike. To je Tantalovo delo in cilj je nedosežen.

Liberalci apelirajo na vse; zato jih ne bode nihče poslušal. Združiti hočejo vse; zato bodo vse razdružili. Načrt novega liberalnega programa je tako pravzaprav testament liberalne stranke.

Na prvi pogled izraža program cilj, ki bi se — ako bi ga bilo mogoče izluščiti iz razmer — kazal naravnost ženialno heroičnega. Kakšna titanska volja! Kakšna vseobsežna organizacija! Liberalci se ne trudijo, da bi ustvarili politično stranko, temveč podati hočejo celemu narodu organizacijo. To bi bilo celo lepo, ako bi se narodu poljubilo, združiti se v edinstveni organizaciji. Bilo bi hvalevredno, ako bi ves narod komaj

čakal na normativ za svojo združitev. Toda ta narod je — in drugače ne more biti — politično razkosan, njegovi posamezni deli imajo različne interese, različne nazore, v njem so nasprotja, globoka kakor brezno in zato stremljenje po taki organizaciji ni realna politika, temveč naivna utopija. S potezo peresa se ne izbriše dejanskih nasprotij. Take programe se je lahko delalo pred tridesetimi leti; kdor jih prezentira danes, pokazuje, da je dolgo dobo — prespal.

V svoji splošnosti izziva načrt programa toliko kritike, da nam absolutno nedostaje prostora za njo. Pa to tudi ni naša naloga; ako hočejo liberalci sami kaj resnega, bodo imeli dosti opraviti, preden izdelajo pravi program. Predležeči načrt pa naj polože ad acta; pametnejšega ne morejo storiti z njim.

Tudi posamezne točke, vsaka zase in v svojem medsebojnem odnosu, povzrokujejo več kritične osvetljave, nego nam je v tem listu mogoče. Na nekatere stvari pa je vse-kakor potrebno opozoriti.

Avtorji programa si gotovo domišljajo, da je novi program resna konkurenca socialni demokraciji. Najbrže sploh ne poznajo socialno-demokratskih ciljev glede preureditve družbe. Oni stoje z obema nogama na podlagi obstoječe družbe z njenimi stanovi in — seveda — ne da bi to posebej povedali, z njenimi razredi. Dočim si domišljajo, da so izrekli nekaj radikalno-demokratskega, ko so povdarili «absolutno enakopravnost vseh stanov», prezirajo, da je to gola dekorativna fraza, ker je taka enakopravnost absolutno nemogoča, dokler ekzistirajo sedanji družabni razredi. Samo taka preuredba družbe, ki razira razredne razlike, ki odpravi razrede, more osnovati enakopravnost vseh; v taki nerazredni družbi pa je tudi edino, a zanesljivo

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Zunaj po župnijski njivi je hodila kuharica Lenka. Gledala je, kako se dela zelje, pa se je veselila, da so glave letos posebno velike, kajti ko je sadila, je nasula v vsako luknjico žlico moke iz kosti. Nosila je veliko košaro z različnimi jedili; hotela je iti v ubožnico k svojim gojencem. Ko je dobila občina novo učilnico, se je naredila iz starega šolskega poslopja ubožnica. Seveda ni odgovarjala vsem zahtevam, bila pa je vendar boljša kakor nič. In župnik je upal, da dobi sčasom tudi Go-

spojna boljšo bolnišnico in ubožnico. Nič ni dvomil o tem.

Tam, kjer je bilo zeljno polje pri kraju, preden se je prišlo do ubožnice, se je odpiral prekrasen razgled v dolino. Lenka je sedla na klop, ki jo je namestilo društvo za polepševanje pod košato lipo, pa je postavila košaro poleg klopi na zemljo.

Spodaj pa je šumel potok, v katerem je hotela nekdanj končati svoje obupano življenje. Kako lepo pa se je razvilo to življenje! Uživala je ljubezen in spoštovanje cele občine — ona, devica Lenka! Dà, tu doli stanuje tisti, ki jo je bil pripravil ob devištvu. Mlinar je edini, ki je vedel za to; ali pazila se je, da ni govorila o tem. Drugi, ki bi bil moral tudi kaj vedeti, župnik, ne ve ničesar. Niti za njen tedanji samomorilski poizkus ne ve, zato tudi noče vedeti ničesar o hvaležnosti. Sedaj je raz-

umela župnika in vedela je, zakaj je odklonil vsako hvalo ter je hotel videti v njej samo dobrega posla. To je storila tedanja izpoved, tam zunaj pod drevjem; izpoved je vzrok, da je moral župnik pozabiti na vse.

Ob misli na župnika se je dvignil njen pogled od šumečega potoka gor na najvišje hribe. Kakor z rdečkastim zlatom pozlačeni od jesenskega popoldnevnega solnca so bili nagrmadeni. Tam gori je danes dobri župnik. Že včeraj opoldan je odšel; v zadnji koči je prenočil in danes je hotel do solnčnega vzhoda dospeti že na vrh. Prekrasen dan mora biti danes gori; ali sedaj mora biti župnik že na povratku. Pošteno bode gladen, kadar pride domu. In kako je vselej vesel in srečen, kadar se vrne s hribov! Tak človek naj bi sploh ne imel nikoli čemerne dneva. Pa ga tudi ne bi imel, ako

jamstvo za ravnopravnost. Do cilja, ki so ga liberalci v svojem programu kratkih misli zapisali, vodi samo razredni boj; preustrojstvo družbe, ki naj omogoči enakopravnost, mora biti tako temeljito, da se ga ne more imenovati reformo, temveč pomeni revolucijo. Enakopravnost more biti samo postulat socialne demokracije.

No, liberalni program je namenil tudi socialni demokraciji nalogo. To je prav zanimiva točka. Načrt pravi:

«Stranka priznava vsakemu posameznemu produktivnemu stanu pravico do posebne stanovske organizacije in dosledno videva in upošteva tudi v socialni demokraciji organizacijo posameznega stanu, tvorečega le del današnje družbe.»

Bolj eklatantno niso mogli duševni očetje tega programa dokumentirati svoje kratkovidnosti. Tukaj se pred vsem pokazuje, da jim je organizem sedanje družbe popolnoma neznan. Oni vidijo posamezne stanove; prav nič pa ne vedo, da je stanovska razlika kar brezpomembna spričo razredne razlike, ki provzročuje neznosno gospodarsko in politično odvisnost enih in gospodarsko avtokracijo drugih, ki poraja ogromno, boljbolj grozeče kopičenje kapitala na eni in strahovito izrabljenost na drugi strani. Dosledno tudi ne razumejo, da imajo faktično enake interese razredi, ne pa stanovi in da posledica teh razmer ne more biti nič drugega, nego razredni boj — do odstranitve razredne neenakosti, do konca socialnih razredov.

Le tako neznanje jim more diktirati tako interpretacijo socialne demokracije, kakršno so zapisali v svoj program.

Seveda je brezpomembno, kaj vidijo liberalci v socialni demokraciji. Važno je, kaj je, kaj mora biti socialna demokracija. Ali dobro je, da se vé, kaj bi liberalci radi naredili iz nje. «Organizacijo posameznega stanu, tvorečega le del današnje družbe.» Tako bi po mnenju avtorjev socialna demokracija, zlasti ako bi se še po želji liberalcev podala na nacionalno podlago, lahko postala del liberalne stranke, bataljon v liberalni armadi.

To je moka, iz katere ne more biti nikoli kruha in da se liberalci ne zarijejo preveč v svoje iluzije, jim bodi povedano sledeče:

Socialna demokracija ni organizacija posameznega stanu, temveč politična stranka delavskega razreda; stranka, katero so porodile gospodarske in iz njih izvirajoče politične razmere; stranka, ki mora tem bolj združevati v sebi ves delavski razred, čim bolj prešinja izpoznanje gospodarskih razmer posamezne dele in člane delavskega razreda. Temu razredu pa ne pripadajo samo industrialni delavci, ki bi jih liberalci milostno prepustili socialni demokraciji, temveč tudi poljedelski, domači, obrtniški in tudi — duševni delavci. Član

mu ne bi pripravljaj mlinar bridkih ur. Zato ga hoče odškodovati ona z veselostjo, ki je dostikrat prisiljena, pa s poštenim delom.

Kljub bližini mlinarja je bila tukaj zelo zadovoljna. Akoravno je imela v primeri z Dunajem manjšo plačo, je vendar tukaj lahko občudovala krasne gore namesto visokih hiš, ki so vse branile solncu, sijati na zemljo. Tukaj se smeje solnce ves dan. Ona hodi lahko k revežem, pa jih obdaruje v župnikovem imenu. In iz lastne izkušnje je vedela, kako je, ako je človek siromašen. Tiha zadovoljnost ji je napolnjevala srce, tako da so ji prišle solze hvaležnosti do Boga in do njenega dobrotnika v oči. Ravno taka je bila njena duša, kakor to je sSENSKO popoldne.

Vstala je, pa je vzela košaro, ki jo je hotela odnesti v ubožnico. Nedaleč sta vlekla močna kostanjevca plug po prahi;

delavskega razreda je tudi profesor, ki nima ničesar razven svojega znanja in mora operirati z njim, da si zasluži vsakdanji kruh; tudi zdravnik, ki mora prodajati svoje duševno delo tistemu, kdor ga kupi; tudi trgovec, ki prodaja blago, katero ni njegovo, pa si pribavlja samo s svojim kupčevalnim delom ekzistenco.

Izpoznanje razredne odvisnosti pride seveda najprej do ročnega delavstva, ker njega najbolj mori beda razmer in ker ga ne ovirajo predsodki, obstoječi med «boljšimi» sloji.

To so liberalcem španske vasi. Ali to znanje je danes v politiki conditio sine qua non in kdor ga nima, si je izpodkopal podlago...

To označuje novi program liberalcev.

Resolucije katoliškega shoda.

«Slovenec» in tisti zakotni listki, ki mu pomagajo poneumnjevati slovensko ljudstvo, se delajo, kakor bi se jim zdelo čudno, da ne štejejo zvezd, kadar prirejajo svoj «katoliški shod». Oni, ki vlikajo svoj nos v vse, ako jim je kaj mar ali pa nič, menijo, da je katoliški shod prireditelj, s katero sami lahko počenljajo, kar hočejo, vsi drugi pa bi morali molčati. Le da «Slovenec» ne more povedati, zakaj naj bi molčali. Poskusil je sicer s frazo, da nam mora biti vera privatna reč; seveda ni s tem dokazal prav ničesar. Ali da je le nekaj tiskano, si misli škofovsko glasilo; za klerikalne «bravce» je vse argument.

Za katoliški shod bi se smeli neklerikalci tudi tedaj zanimati, ako bi bila prireditelj zgolj verskega značaja. Ako gredo «katoličani» s svojimi «verskimi» in «cerkvenimi» rečmi v javnost, na shode, pred ljudstvo, tedaj ima vse ljudstvo pravico, da zavzame svoje stališče. Vsak nastop v javnosti daje pravico do kritike. To bi veljalo tudi tedaj, če bi razmotrival katoliški shod božanstvo Kristusovo in izkušnje svetega Antona.

Ali katoliški shod vendar nima takih imen. O veri se bode tam govorilo toliko, kolikor je treba, da se pokrije z njo prave namene. Sicer pa nima vera na tem zborovanju nič, čisto nič opraviti in zato je tudi popolnoma irrelevantno, ali je vera za nas privatna stvar ali ne. Gotovo je, da za klerikalce ni privatna stvar, temveč predmet kupčije in na katoliškem shodu se bode delalo z njo kšefte kar en gros.

Da je katoliški shod pred vsem klerikalno-politična prireditelj, pokazuje že dnevni red; posebno pa objasnjujejo to resnico resolucije, ki so mu predložene. Kdor jih prečita, ne more priti do drugega zaključka, kakor da je prireditelj katoliškega shoda brezobrazna politična sleparija in da je zlorabljenje verskega imena v take namene do skrajnosti impertinentno. S temi resolucijami je katoliški

hlapec izza pluga je ravnokar zapel novo pesem, naenkrat — kaj je to? Z mlinske strehe se je zasukal gost, črn dim. Kakor pšica se je dvigal ravno v zrak in prihajal je vse črnejši. In že je zaplapolal plamen. Naenkrat se je zasvetil velik ogenj.

„Mlin gori, mlin gori!“ je zaklicala hlapcem, ki so orali. Pa je stekla, ne da bi mislila na košaro, navprek čez polje proti cerkvi. Šolci so ji odleteli v razorano polje, ne da bi bila kaj opazila. Dalje in dalje je tekla čez pokopališče. Malo da ni padla v novo odprto jamo, poleg groba pa se ji je režala Mihova lobanja z velikimi očnimi luknjami v lice, kakor da vprašuje: „Kam pa hitiš tako? Saj prideš še pravočasno tjačez. Nobenemu človeku se ne mudi tako, le smrti. Kaj mlin gori? Mlin moje Cenke? Reci Cenki, da jo pozdravljam. Dolg čas mi je po njej.“ Dalje prih.

shod predrzno izzivanje vseh državljanov drugega političnega mnenja in bilo bi pač za vsako svobodomiselno skupino najžalostnejše izpričevalo, ako bi molčala spričo take sramotnosti.

Z voltizersko zofistiko začenja takoj prva resolucija «cerkveno-političnega odseka», rekoč:

«Politične razmere se izpreminjajo, državne oblike se menjajo, neizpremenljiva pa je dolžnost in pravica državljanov, skrbeti za svoj večni blagor.»

Ne dvomimo, da bodo klerikalni backi kimali kakor pagode in mnogi bodo celo mislili, da je to posebno globoka modrost. V resnici je ta stavek povsem navaden švindel. Skrb za večni blagor je pravica vsakega človeka, ki hoče skrbeti zanj in dolžnost vsakega, ki je kakoršibodi sprejel tako dolžnost. Prav nič pa nima ta skrb opraviti z državljanstvom; človek kot državljan ima pravice in dožnosti, ki izvirajo iz državnega razmerja in klerikalci so hoteli s svojim zofizmom samo ustvariti podlago, na kateri bi lahko zahtevali, da mora država služiti cerkvi. In že v drugem stavku namigujejo to, rekoč:

«Državni smoter je časno blagostanje njenih udov, cerkveno pa večno blagostanje; ta smoter pa je višji, ker presega čas in prostor.»

Torej: Država bodi cerkvi podrejena.

Farizejsko zahteva resolucija od države, da morejo katoličani neovirani izvrševati svoje verske dolžnosti; zato zahtevajo od države «za cerkev popolno svobodo; država ne sme stavljati cerkvi nobenih ovir pri udeleževanju njenega smotra i. t. d.» Človek, ki to čita, bi moral misliti, kdove kako se zatira cerkev v Avstriji, v tem ko je dobro znano, da ima katoliška cerkev v tej državi ne le popolno svobodo, temveč naravnost nezaslišane privilegije. Ne le da sme tako svobodno vršiti svoje demonstracije, kakor nobena korporacija, nobena organizacija in noben posameznik; ne le da izvršuje lahko svoje cerkvene obrede v najširši javnosti, da hodi lahko s svojimi procesijami izven cerkvenih stavb, kjer se ji poljubi; celo državljani, ki niso njeni udje, so po obstoječi praksi prisiljeni, klanjati se njenim institucijam. Nekatoličan, ki ne pozna katoliških obredov in ki ga nič ne brigajo, je v Avstriji vedno v nevarnosti, da se ga obsodi, ako se ne odkrije duhovniku, ki gre obhajati.

Vse to je dobro znano. Vendar govori resolucija o boju za cerkveno svobodo. Torej hoče doseči klerikalizem še več nego ima; ker ima že vso svobodo, hoče še več privilegijev. V eni sapi s temi brezmejnimi zahtevami pa se upa resolucija govoriti o demokratizmu!

Lisičji značaj te resolucije se lahko razvidi iz točke, ki pravi, da naj ostanejo cerkveno-politične zahteve stalno na programu, ki se morajo zanj zavezati kandidati za zakonodajne zbornice, — ne imenuje pa teh cerkveno-političnih zahtev. Dobro pa je pri tej priložnosti tudi pibiti, da hoče katoliški shod vezati kandidate za legislativne zbornice, s čemur je pač dosti jasno dokazan politični karakter tega shoda. Ime «katoliški» je torej res slepilo. Ravno tako zahteva prihodnja točka od volilcev, naj nadzorujejo izvrševanje cerkveno-političnih zakonov s strani gospodk. Torej zopet stvar, ki spada na politično polje. In če zahteva resolucija od volilcev še vestno udeležitev pri volitvah, tedaj je pač dosti eklatantno dokazano, da je shod, ki si nadeva katoliško ime, le shod klerikalne stranke, ne pa zbor vernikov.

Seveda ne pozablja resolucija, protestirati «zoper sedanji položaj sv. očeta napram svetni oblasti» in zahtevati zanj «svobodo, ki jo potrebuje za izvrševanje svojega poklica». Ta vedno se ponavljajoča zahteva ne more nikogar osupniti. Ali kakor jo klerikalci naprenehoma ponavljajo, tako je treba tudi vnovič konstatirati njeno smelost. Klerikalci zahtevajo za papeža svetovno vlado. Bilo bi za-

nimivo povedati, kakšne so bile razmere v državi, kateri je bil nekoč papež na čelu. Ali že principierna zahteva je predrzna; pa tudi nekrščanska je, kajti ustanovitelj krščanstva je dejal, da njegovo kraljestvo ni od tega sveta. Torej tudi tisti, ki se imenuje njegovega namestnika, nima iskati nobenega kraljestva na tem svetu. Klerikalizem pa tudi ne izključuje lažnivosti, kajti gorostasna laž je, da papež nima tiste svobode, ki jo potrebuje za izvrševanje poklica. Kdo mu jemlje svobodo? Kdo mu brani hoditi in voziti se po Rimu, potovati po vsem svetu po mili volji? Resnica je, da ima papež toliko svobode, kolikor je le sam hoče in kolikor mu jo daje narava. Morda mu jo omejujejo vatikanski jezuitje; ali oni so vendar garda klerikalizma. Ne svobode, temveč gospostva zahteva papež in z njim vred klerikalci. Po tem se lahko sodi njih resnicoljubnost, pa tudi njih demokratizem.

Ravno tako gospostvoželjnost izdaje tudi zahteva, da se ima razveljaviti zakon z dne 7. majnika 1874.

Kako bi katoliški shod, zlasti v sedanjem času, zamudil priložnost, da lahko ropota proti reformi zakona? Duh pristnega obskurantizma veje iz zahteve, da je le cerkvi priznati pravico, staviti razdiralne zakonske zadržke in soditi o veljavnosti zakonske zveze. Samolastnost pa presega vse meje v obsojanju civilnega zakona v kakršnikoli obliki. Resolucija tu govori o javni morali. Ali morala ima od reakcionarnih določb glede zakona, ki sili veliko število ljudi na neprosto-voljni celibat in na resignacijo na zakonsko srečo, ali pa jih goni v konkubinate in v prostitucijo, veliko več škode, kakor pa od svobode, združevati se neovirano v zakonu po lastnem srcu. Uboga zlorabljen mora mora tudi tukaj služiti le za krinko mračnjaskim namenom klerikalizma, ki si hoče za-varovati vso moč nad družinskim življenjem s tem, da ima zakon izključno v svoji pesti.

Nič novega ne pové resolucija, ko prizna, da je svobodna šola klerikalcem trn v peti. Kajpada se tudi tukaj ne more ločiti od hinavščine. «Svobodna šola je boj proti pravici katoliških staršev!» Staršem pa jemlje pravice samo klerikalizem, ki hoče, da bi mu izročali že otroke, da jih more tako prepa-rirati, kakor je najbolj koristno za njegovo administracijo. Svobodna šola ne brani nobenemu katoličanu, dati svojim otrokom toliko krščanskega nauka, kolikor le hočejo. Za krščanski nauk pa se sploh ne gre klerikal-cem, kajti tega bi dali otrokom in odraslim lahko dosti in več kakor dosti v cerkvi. Celo šolo hočejo dobiti v kremplje; «katoliško» računstvo, «katoliško» naravoslovje, «kato-liško» zgodovino hočejo vpeljati v šole, učitelje hočejo degradirati na ponižne ekse-kutorje duhovniških ukazov in otroke hočejo tako napojiti s klerikalnim duhom, da bi na podlagi njih neznanja in babjeverstva, na podlagi njih hlapčevstva postavili svetovno gospostvo papizma. Ravno svobodna šola mora biti zato resen cilj vsakega človeka, ki stremi po svobodi prepričanja in po svobodi življenja.

Odkar se je delavstvo zdramilo, je postal tudi klerikalizem zelo «socialen». Besede so poceni in tako si tudi klerikalizem ne raz-trga žepa, ako razmeče nekoliko socialnih fraz. Zato ima katoliški shod tudi svoj so-cialni odsek in tudi ta predlaga svojo resolucijo.

Socialno vprašanje je vprašanje cele člo-veške družbe in njene najprimernejše in naj-koristnejše organizacije. Kdor hoče priti na tem polju do cilja, mora proučevati vso ma-terijo brez predsodkov. Tega pa klerikalizmu ni mogoče. On je vezan. Naj dokaže znanost, študij in izkušnje karkoli; za klerikalizem ne velja noben dokaz, ako je v nasprotju s ka-toliškim stališčem, katerega ne sme zapustiti za nobeno ceno. Socializem katoličanstva torej že zato ne more biti nič vreden. Po-polnoma logično je, da stoji klerikalizem na

podlagi sedanje človeške družbe ter da je kapitalističen in protikolektivističen. Tako je socialna politika klerikalizma samaposebi obsojena.

Resolucija, ki jo predlaga «socialni od-sek», je sicer čisto prijetno čitati. Ali vse, kar je v njej obseženo, je malenkostno, ako se pomisli, da se protivi katoliška cerkev in njena politična organizacija z vsemi močmi teme-ljiti preosnovi človeške družbe, ki bi omo-gočila enakopravnost vseh udov. Seveda cerkev ne more ravnati drugače, kajti sama je osnovana na neenakosti. Današnja kato-liška cerkev je organizirana popolnoma v na-sprotju z nauki prvega učitelja krščanstva in enakopravnost bi bila njen grob. Ona ne more priznati članom človeške družbe enakih pravic ne do izobrazbe, ne do duševnih, ne do telesnih užitkov in zato je — v svoji obliki — varna samo v taki družbi, ki iz-ključuje enakopravnost.

Kar zahteva resolucija socialnega odseka glede pouka na raznih strokovnih šolah, glede boja proti alkoholizmu, glede varstva delav-cev, glede boja proti tuberkulozi i. t. d., to ima dandanes že skoraj vsaka stranka v svo-jem programu. Ali za to delavstvo sploh ne potrebuje klerikalizma. Česar si delavstvo ne pribori z lastno močjo, tega ne bode imelo in ne bode moglo varovati.

Socialne reforme niso katoliško vpraša-nje. Zavarovanje za starost in onemoglost, varstvo delavskega ženstva, preosnova bra-tovskih skladnic, higiena i. t. d. so reči, ki so nekatoliškim delavcem ravno tako potrebne, kakor katoliškim. Za priboritev primernih re-form je treba sodelovanja vseh prizadetih delavcev brez razlike vere, ne pa podrejanja katoliških delavcev pod katoliške kapitaliste, ki se bodo upirali pravicam svojih sužnjev, pa naj sklene katoliški shod najlepše postu-late ...

Vsa socialna politika klerikalizma je hum-burg in namen mu je le ta, s kopico soci-alnih fraz, ki nič ne veljajo, vpreči delavce v voz klerikalnega absolutizma, ter jim vzeti moč, da bi si sami priborili, kar potrebujejo. Zavednim delavcem ta pesek ne zaslepi oči.

Zanimiva pa je resolucija «organi-zacijskega odseka». Ona je pravi dokument političnega značaja tega falsifici-ranega shoda.

Katoličani imajo lahko enake verske in-terese. Gospodarski in politični interesi kato-ličanov ne morejo biti enaki, ker so razmere, v katerih žive, različne. Ali resolucija «orga-nizacijskega odseka» je politična kat exochen. Torej shod ne velja za katoličane, temveč samo za tiste katoličane, ki so enakega po-litičnega mišljenja, ali pa, ki vsaj markirajo to enakost. Ergo: Shod politične stranke. In če bi bili sklicatelji odkritosrčni, bi bili mo-rali izdati vabilo na «slovenski klerikalni shod». Ime «katoliški shod» je navadna go-ljufija.

Ta «katoliški» shod sklepa resolucijo, ki zahteva:

«Vsi katoliško-misleči Slovenci se naj združijo v veliko stranko, ki obsegaj vse sloje in vse pokrajine slovenskega ljudstva.» Po-tem se govori o detajlih, o izvrševalnih od-borih, o političnih društvih i. t. d.

Ali imajo klerikalci še pogum, zanikati, da je «katoliški» shod navadna politična ma-nifestacija?

Pazimo dalje.

Resolucija predlaga tudi izobraževalna društva; vsa društva naj bodo zvezana v «Slov. krščansko-socialni zvezi». Tudi to ni nič novega. Ali formalen dokaz je to, da na Slovenskem sploh ni krščansko-socialne stranke, temveč da so tisti, ki se imenujejo krščanske socialiste, čisto navadni klerikalci, kompanija tiste enotne klerikalne stranke, ki jo zahteva resolucija organizacijskega odseka in ki itak že obstoji kot «Slovenska ljudska stranka». Čemu služi torej ime «krščansko-socialno»? Čemu dva imena v eni stranki?

Krščansko-socialna zveza je enostavno mišolovka. Vanjo naj bi se ujelo tiste delavce, ki nočejo biti klerikalci. Zazibalo naj bi se jih v mišljenje, da lahko v «krščanski socialni zvezi» samostojno varujejo svoje interese. Resolucija katoliškega shoda pa pove sedaj popolnoma jasno, da imajo stati v klerikalni stranki pod komando škofa Jegliča in njego-vih služabnikov. Tako je slovenski krščanski socializem lažnjiva prazna pena.

Vpoštevati je končno še nekaj.

Slovenski klerikalci nastopajo vedno tako, kakor bi bili samostalna stranka, ki hodi lahko svojo pot. Z ogorčenjem nasprotujejo vsaki paraleli med njimi in med drugimi klerikal-nimi strankami. A tudi to je varanje javnega mnenja. Slovenski klerikalci niso nič drugega, kakor majhen zbor vsesvetovne politične ar-made papizma, le del črne internacionale.

Škof Jeglič je predložil resolucije kato-liškega shoda papežu, ki jih je odobril in mu je poslal svoj blagoslov s posredovanjem Mery del Vala. Nihče se ne more čuditi temu. Ali iz tega sledi, kar smo trdili. Papež je glav-ar cele katoliške cerkve. On ne more odobriti na Slovenskem tega, kar bi zavrgel v Belgiji. Klerikalci pa ga slušajo na Kranjskem ravno tako, kakor na Bavarskem. Morajo ga slušati. Ne samo v verskih rečeh, temveč tudi v po-litičnih. V zadnji encikliki jim je to jasno povedal. In naši klerikalci so poslušni. Svoje politične resolucije mu pošiljajo prej na odo-brenje.

Papež je torej politični vrhovni poveljnik vsega katoliškega klerikalizma. Klerikalna stranka je ena in enaka na celem svetu in naši klerikalci so samo oddelek v njej. Črna internacionala ima povsod enake cilje, četudi mora taktiko prilagoditi krajevnim razmeram. Klerikalna nevarnost za kulturo, svobodo in napredek je povsod enaka.

Proti tej nevarnosti v boj!

Shodi.

Ljubljana. V nedeljo, dne 26. t. m. točno ob 10. uri dopoldan je shod na vrtu «Na-rodne doma» (v slučaju slabega vremena v «Sokolovi» telovadnici). Dnevni red: Kle-rikalizem. Shoda se udeleži tudi na-rodno-napredna stranka. Poročevalca: držav-nozborski poslanec dr. Ivan Tavčar in sodrug Etbin Kristan.

Trst. V nedeljo, dne 26. t. m. ob 10. uri dopoldan v veliki dvorani «Delavskega doma» protiklerikalni shod. Sodrugi! Udele-žite se tega shoda v protest proti reakcio-narnim nakanam klerikalizma v polnem številu.

Idrija. V nedeljo, 26. t. m. ob 9. uri dopoldan velik protiklerikalni shod v dvorani hotela «pri črnem orlu». Poročevalec sodrug Anton Kristan. Ta shod bodi impozantna manifestacija proti brezobzirnemu klerikalnemu navalu na Slovenskem in dokaz, da stoji Idrija čvrsto na braniku svobode.

Žiri. V nedeljo, 26. t. m. ob polstirih po-poldan pri Bahaču v Stari vasi ljudski shod v protest proti namenom takozvanega «katoliškega shoda». Poročevalec sodrug Anton Kristan iz Idrije. Skrbite za polnoštevilno udeležbo na tem shodu!

Črni Vrh. V nedeljo, 26. t. m. ob polstirih popoldan pri Hladniku velik ljudski shod zoper naskok klerikalizma, ki zlorablja spireditvijo ka-toliškega shoda versko ime v svoje reakcionarno-politične namene. Sodrugi! Pristasi svobodne misli! Vsi na shod!

Zagorje ob Savi. V dvorani gospoda Mihelečiča je v nedeljo, 26. t. m., po-poldan ljudski shod z dnevnim redom: Kle-rikalizem in Slovenci. Na tem shodu se označi naše stališče proti politični demonstraciji, ki se skriva za imenom «katoliškega shoda» in proti klerikalizmu sploh. Zagorčani! Pridite do zadnjega na ta shod in dokažite, da tukaj klerikalni naskok ne doseže ničesar.

Trbovlje. V nedeljo, dne 26. t. m. ob 2. uri popoldan je na vrtu g. Božiča velik protiklerikalni shod. Dnevni red: «Klerikalizem in Slovenci». Somišljeniki! Vdeležite se do zadnjega tega važnega shoda. S tem najbolje pokažete, da so Vaša vrata zaprta klerikalizmu, ki poskuša tudi v Trbovljah z najbolj umazanimi sredstvi terorizirati ljudstvo.

Fužine pri Ljubljani. V nedeljo, 26. t. m. ob treh popoldne je javen shod na vrtu gostilne «pri Štajercu», Fužine št. 1. Začetek ob 3. uri popoldan. Delavci! Svobodomislci! Pridite vsi na ta shod in skrbite za obilno udeležbo. Neznosni terorizem klerikalizma mora pasti tudi v našem kraju. Ta shod bodi dokaz, da začnemo resno delo za obvarovanje naše svobode pred fanatičnim klerikalizmom.

Vrhnika. V nedeljo, 26. t. m. ob 3. uri popoldan na vrtu gostilne pri «Črnem orlu»: Javen shod, ki ga skliče politično društvo «Bodočnost» v protest proti namenom klerikalizma. Somišljeniki! Agitirajte marljivo, da bode udeležba obilna.

Litija. V nedeljo, 26. t. m. ob 2. uri popoldan pri Lajovicu ljudski shod z dnevnim redom: Klerikalizem in Slovenci. Kdor izpozna v klerikalizmu sovražno moč in v njegovih najnovejših demokratičnih frazah farizejstvo, s katerim hoče preslepiti ljudstvo, da bi ga tem lažje zaslužnil, naj se udeleži tega shoda in pomaga s pridno agitacijo.

Rakek. V nedeljo, 26. t. m. ob 11. uri dopoldan protestni ljudski shod proti ciljem «Katoliškega shoda».

Sv. Peter na Krasu. V nedeljo, 26. t. m. ob 4. uri popoldan ljudski shod v protest proti fanatičnemu klerikalizmu, ki prireja pod pretvezo katoliškega shoda politično nazadnjaško demonstracijo. Sodrugi! Somišljeniki! Vsi na shod!

Gorica. V nedeljo, 26. t. m. ob 10. uri dopoldan javen ljudski shod v dvorani «trgovskega Doma». Sodrugi! Tudi po Goriskem razteza klerikalizem svoje mreže in čimbolj se mu izmičejo tla izpod nog, tem strastnejše nastopa. Tudi goriski klerikalci zapeljujejo ljudstvo s tem, da se sklicujejo na vero, ki jo pa le zlorablja v svoje politične namene. Kdor se zanima za naše javno življenje, ve, koliko škode je že naredil klerikalizem v naši deželi. Na noge torej, pa vsi na shod, ki bodi dostojna protestna manifestacija proti klerikalnemu naliveu.

Nabrežina. Javen ljudski shod dne 27. avgusta ob polosmi uri zvečer pri g. J. Tancetu. Dnevni red: Klerikalizem in Slovenci. Sodrugi! Udeležite se do zadnjega tega shoda! Varujte svojo svobodo proti klerikalizmu, ki se vam postavlja na pot v vseh vaših pravičnih bojih!

Shodom, ki bodo zborovali dne 26. t. m. v protest proti namenom, za katere demonstrirajo klerikalci na takozvanem «katoliškem shodu», se predloži na odobrenje sledečo

resolucijo:

Dne 26. t. m. v ... zborujoči ljudski shod izreka:

Katoliški shod v Ljubljani, ki naj bi s svojim imenom sugeriral javnosti mnenje, da se zbirajo katoličani na posvetovanje o katoliških, torej o verskih in cerkvenih interesih, je po načinu prireditve, po svojem dnevnem redu in po resolucijah, ki mu jih predlagajo odseki, navadna demonstracija klerikalne stranke, nastopajoče pod protektoratom cerkve in njenih dostojanstvenikov s politično-reakcionarnimi nameni. Klerikalci vlačijo s tem sami katolicizem na politično arena in v dnevne boje, vsled česar je prebivalstvo neklerikalnega mišljenja brez obzira na svoje verske čute opravičeno, da postavi proti klerikalni demonstraciji svojo demonstracijo. Nameni klerikalizma, ki jih zadostno osvetljuje katoliški shod, pa naravnost vele-vajo neklerikalnemu prebivalstvu, da točno označi svoje stališče napram katoliškemu shodu

in napram klerikalnim nakanam ter da se ravno tako odločno pripravi na delo v obrambo duševne in politične svobode, kulture in vsestranskega napredka, kakor se pripravlja klerikalizem na svoje reakcionarno delo.

Shod izreka, da uživaj katoliška cerkev kakor vsaka druga in kakor vsaka organizacija in vsaka individualnost najpopolnejšo svobodo. Odločno pa protestira shod proti klerikalnemu zavijanju, ki zlorablja ime svobode, hoteč doseči nadvlado cerkve nad državo, protestira proti zlorabljanju cerkve v politično-agitatorične namene, protestira proti privilegijem cerkve in proti favoriziranju duhovništva napram drugim stanovom. Svoboda cerkve in svoboda države je mogoča le tedaj, ako je druga od druge popolnoma neodvisna; dosledno zahteva shod ločitev cerkve in države tako, da ima vsaka svoj delokrog in sicer ima cerkev skrbeti izključno za verstvo v svojem lastnem področju.

Shod protestira proti neresnični trditvi, da glavar katoliške cerkve ne uživa potrebne svobode, kajti nihče mu ne krati osebne svobode, nihče ga ne ovira v izvrševanju njegovega poklica. Shod izreka, da je držav-nopravni položaj papežev popolnoma pravi-len, da iz njegove cerkvene funkcije ne izvira nobena pravica do svetovne vlade in da se zemeljsko gospodstvo sploh ne vjema z njegovo nalogo. Stremljenje za vzpostavlo cerkvene države je povsem neverskega značaja in edini namen mu je, spraviti najvišjo svetovno moč v roke klerikalne organizacije ter podjarmiti ne le religiozno, temveč vse politično, socialno in kulturno življenje narodov zaželeni papeževi avtokraciji.

Shod protestira proti vmešavanju cerkve v najintimnejše razmere posameznika, v zakonsko življenje tistih, ki si ga žele urediti svobodno in neodvisno od katoliške cerkve. Pač ima cerkev v svojem delokrogu pravico, po svojih nazorih ustanoviti določbe tudi za zakonske zveze za tiste, ki se hočejo sami pokoravati njenim predpisom. Država pa ni poklicana, služiti zahtevam posamezne cerkve, temveč je dolžna zadovoljevati potrebe svojih članov, državljanov in štiti njih svobodo. Zato zahteva shod reformo zastarelega zakonskega prava v modernem svobodnem smislu.

V stremljenju klerikalizma po reakcionarni reformi šolskega zakona izpozna shod hrepenenje klerikalizma po absolutni vladi v šoli, s čemur bi dobili priložnost, pripraviti bodoči naraščaj že v prvi mladosti za svoje škodljive namene, napolniti ga z zelotskim duhom in tako pripraviti tla za absolutno vladlo klerikalizma v človeški družbi. Shod naglašja, da so šolske naloge povsem različne od cerkvenih; šola ima posredovati mladini objektivno znanje in vzgajati jo ima, brez obzira na cerkveno pripadnost tako, da doseže čim večjo sposobnost za realno, pred-smrtno življenje. Vsled tega nima cerkev nobene etične ali kakršnekoli pravice do upliva v šoli in je dosledno treba strogo ločiti oba področja. Shod zahteva torej z vso odločnostjo reformo šolskega zakona v smislu popolne, vsako dvomljivo komentiranje izključujoče osvoboditve šole od cerkve, ki pa ima pravico posredovati cerkveni in verski pouk v lastnem okviru vsem tistim, ki ga sami žele. Shod zahteva tudi v sedanjih razmerah strogo izvrševanje zakonske določbe, da se ne sme nikogar siliti na udeležbo pri cerkvenih obredih in vajah. Učiteljstvu bodi zajamčen v šoli tisti upliv, ki ga mora imeti, da more uspešno izvrševati svoj poklic.

Takozvane socialne zahteve klerikalizma označuje shod za ceneno vabo, ki naj bi se nanjo vjeli gospodarsko odvisni sloji v ne-socialni namen, da izgube svojo lastno moč v socialnih bojih ter se izroče na milost in nemilost klerikalizmu. Organizacija katoliške cerkve je tako tesno združena s sedanjim kapitalističnim družabnim redom, hierarhija je sama tako kapitalističnega značaja, da je prisiljena varovati forme, ki omogočajo izko-

riščanje in je vsled tega za resno socialno delo sploh nesposobna. Delavstvo, ki se bojuje za svoje pravice, odklanja milosti klerikalizma, ki bi ga le degradirale in potlačile njegovo dostojanstvo.

Zgodovina dokazuje na vsaki strani, da je klerikalizem ogromna ovira vsakemu napredku, vsakemu zdravemu razvoju, da je škodljiv kulturi ter da uničuje svobodo posameznikov in narodov. Od časov nasilnega pokristjanjevanja, od križarskih vojsk hodi klerikalizem, ki je vedno znal izrabljati sile močnejših v svojo korist in na škodo slabejših, v smeri uničevanja Mauriskov, preganjanja drugovercev, zatiranja znanosti, mučenja in uničevanja njenih pionirjev, svete inkvizicije, autodaféjev, protireformacij, cenzure, izrabljanja cerkve v politične svrhe, po poti najtemnejše reakcije.

Klerikalizem je torej narodna, socialna in kulturna nevarnost, proti kateri se je treba v interesu splošne povzdige posameznika in človeštva upreti z vsemi legalnimi sredstvi. Ta naloga zadeva zlasti slovenski narod, ki je majhen po številu in mora torej vse storiti, da potencira svoje kulturne moči in si tako zavaruje enako stopnjo med drugimi narodi.

Shod poziva torej vse ude slovenskega naroda na energičen legalen boj proti klerikalnemu fanatizmu ter izreka, da je naloga vsakega posameznika v svojem krogu po najboljših močeh delovati za razširjanje prave, neodvisne kulture v narodu in da je v neustrašenem boju zoper pogubni klerikalizem treba združevati vse moči brez obzira na gospodarska in politična nasprotja, ki jih ni treba ne tajiti, ne zapostavljati, ki pa ne smejo ovirati koncentracije vseh moči v varstvo skupnih interesov proti antikulturnemu klerikalizmu.

Politični odsevi.

Pluralni volilni zistem, ki plaši izza zaključnja sej državnoborskega odseka za volilno reformo po fevdalnem časopisju, spada med največje neumnosti, ki si jih je mogoče misliti. Absurdnost tega zistema je najočitnejša iz dejstva, da se lahko sestavi tisoč različnih pluralnih «zistemov», pa pride lahko drug učenjak, ki sestavi z enako opravičenostjo zopet tisoč povsem drugačnih, a tudi pluralnih zistemov. Kakor znano, je jedro pluralnega glasovanja to, da ima posamezen volilec lahko po več glasov. Koliko naj jih ima, to določi lahko vsakdo drugače. Ako pravi eden, da naj ima dva glasa tisti, ki plača 10 kron davka, tri pa tisti, ki plača 30 kron, zahteva lahko drugi dva glasa za vsakega davkoplačevalca, tri za tiste, ki plačujejo najmanj 20 kron 33/4, vinarjev, štiri za 33 kron 11 vinarjev in vsakdo podkrepi lahko svoje zahteve enako, namreč z nič veljavnimi argumenti. Deloma priznavajo to pluralni umetniki sami. Vendar pa imajo eno, navidežno modro «vodilno idejo». Pravijo namreč, da je treba glasove tehtati, ne pa le šteti; in glas vseučilišnega profesorja mora veljati več, nego glas analfabeta. Vsekakor je to najmodrejša beseda, ki so jo dali pluralitetarji od sebe. In vendar je tudi ta prazna. Lahko bi se pa podkrepilo z mnogoterimi dokazi. Ali eden zadostuje popolnoma. V današnji številki objavljamo statistiko delavskih nezgod v Avstriji. Strašen izkaz je to in spričo njega se razbline zadnji argument zagovornikov pluralitete, pa ostane prazen nič. Ta statistika pokazuje, da sprejema družba od delavstva velikanske žrtve, ki so vse drugačne, kakor pa najvišji znesek, ki ga plača ta ali drugi bogatin, ne da bi morda sam vedel, kako so prišli milijoni v njegove blagajne. Delavstvo daje družbi svoje zdrave ude, često svoje življenje in kdor spričo tega dejstva še ne razume, da je enakopravnost najprirodnejša zahteva delavstva, spada na Studenec, ne pa v politično življenje. — Vendar se najde dosti takih čudnih modrija-

nov v državi. Dobro vedo pač, da ni niti misliti na vpeljavo pluralnega sistema, kajti tak poizkus bi zadel na najodločnejši odpor vsega delavstva. Ali njih kombinacije gredo za zgago, ki bi jo povzročila njih zahteva in ž njo upajo pokopati celo volilno reformo. Ta želja pa ni v nikakršni zvezi z morebitnim izboljšanjem volilne reforme, nego le za ohranitev dosedanjih predprav. To bi morali vedeti tudi naši domači nasprotniki volilne reforme, ki se seveda izgovarjajo, da hočejo doseči le več enakopravnosti in da so kar zaljubljeni v splošno in enako, ali v absolutno splošno in absolutno enako volilno pravico. Njih agitacija za obstrukcijo in za podobne reči je le voda na mlin najbolj zagriženih sovražnikov splošne in enake volilne pravice in če bi dosegli svoj namen, bi bili sokrivci ohranitvi najkrivičnejših političnih privilegijev.

Bivši vojni minister Krieghammer je umrl dne 21. t. m. v Islu. Krieghammer je bil kot minister vojak stare šole, ki ni imel za potrebe novega časa prav nič pojma. Bil je deset let na čelu vojne uprave, a ko je odstopil, ni obžaloval tega nihče ne v vojskih, ne v občanskih krogih.

Rimski papež je končno označil svoje stališče napram cerkvenim zakonom na Francoskem, s katerimi je izrečena ločitev cerkve od države. Enciklika, ki jo je papež izdal v tem oziru, spominja živahno na znano nemško besedo: *Wasch mir den Pelz und mach ihn nicht naß*. Papež obžaluje to in ono, upa, da pridejo boljši časi, odklanja ustanovitev verskih družb, pa vendar daje škofom proste roke; skratka, on čuti, da bi kot poglavar katoliške cerkve moral nekaj reči, sluti pa, da utegne biti vse, kar reče, nerodno. Osvojitve francoske države od cerkvene nadvlade ne prepreči več; to je najvažnejše. Zadnje volitve so dosti jasno pokazale, da Francoski narod ne mara klerikalizma. Za Francozi pa pridejo drugi narodi. Klerikalizem je prestopil vrhunec svoje moči in sedaj gre navzdol.

Ruska reakcija besni in taki listi, kakršen je naš *«Slovenec»*, trdijo, da je revolucija podlegla. Hrvatski pregovor pravi: *Što se babi htilo, to se babi snilo*. Reakcionarjem bi bilo gotovo všeč, da bi bela groza na Ruskem zmagala, toda zgodovina se ne ravna po njih željah, temveč ima svoje zakone, katerim mora slediti. Tisti, ki menijo, da so bile ustaje v Kronštatu, v Sveaborgu i. t. d. *«ruska revolucija»*, so pač nezmožni presojati tok zgodovinskih dogodkov. Z uporom ene posadke ne more zmagati ruska revolucija, pa tudi ne propasti. To so posamezne epizode, ki lahko ovirajo ali pa pospešujejo razvoj. Vpraša pa se, ali doseže reakcija s svojim maščevanjem, z zatiranjem časopisov, z zapiranjem in deportiranjem posameznih revolucionarjev, s prekim sodom in obsednim stanjem, z obešanjem in streljanjem svoj namen? Ali pomiri na ta način ljudstvo ali ga vsaj ustraši? Dejanski dogodki dokazujejo, da ne. Kadar poročajo oficiozne vesti, da je tukaj ali tam mir, tedaj je stvar najbolj sumljiva. Tak mir v splošni razburjenosti napoveduje skoro vselej nevihto. In na Ruskem je zrak napolnjen z revolucionarno elektriko. Na Poljskem vodijo revolucionarji pravo vojno proti policiji in sicer s krvavimi uspehi; s Kavkaza ne dovoli vlada ničesar poročati; ako bi imela ugodnih vesti, bi jih hitro razširila po svetu. Po notranjih ruskih gubernijah se razširjo agrarni punt. Policija zasledi zdaj tukaj pravo tovarno za bombe, zdaj tam ogromna skladišča dinamita; in nos ruske policije ne doseže v vsako skrivališče. Nikjer ni znamenja, da bi bila revolucija izgubila pogum, očitno pa je, da vlada v taboru reakcije popolna konfuzija. In car — po stari navadi ne ve, kaj naj stori, na katero stran naj se obrne. Enkrat ima Stolypin njegovo popolno zaupanje, drugič mu dvor zabrani sprejeti pogoje nebirokratičnih ministrskih kandidatov. Ruski narod pa ve, da ni

zaupati njegovim besedam, naj so liberalne ali pa reakcionarne.

Dopisi.

Iz Idrije. *«Slovenec»* je zopet pokazal svojo *«naklonjenost delavcem»*. V idrijskih novicah z dne 18. t. m. je bila objavljena nastopna notica: **«Rudar Mravlje izpuščen iz službe.** Dva rekurza je vložil Kristan za svojega pristaša, sam šel na Dunaj do ministrstva, da bi ga rešil, a vse ni nič pomagalo. Mravlje je namreč hujskal rudarje, ki so šli na delo 1. maja, in jih ošteval, da ne spoštujejo delavskega praznika. Radi tega in menda še drugih stvari je po 20 letnem službovanju prišel revež ob delo in provizijo. Pomilujemo delavca, katerega so socialno-demokratski nazori pripeljali tako daleč.» Tako *«Slovenec»*! Ponatisnili smo v celoti to notico, da pokažemo zopet enkrat v bengalični luči lopovstvo klerikalcev. Sodruga Antona Mravljeta je v početku meseca maja denunciral klerikalec Anton Novak, p. d. Muha, pri klerikalcu c. kr. nadoskrbniku Buchalu, češ, da ga je Mravlje 1. maja na poti na delo odvrčal od dela. Klerikalni c. kr. nadoskrbnik Buchal je seveda z največjim veseljem naznanil celo stvar na višjo instanco. V svoji daljni ovadbi je poleg Muhove denunciacije navajal dejstvo, da je bila bratovska bolnišnica (v kateri je sodrug Mravlje za strežaja) na predvečer maja celo razsvetljena z raznimi napisi, kar je po njegovem mnenju kaznivo. Klerikalni pazniki so potem še nagovorili klerikalca Antona Mikuža, da jim je oddal pritožbo, da je bil za čas svoje bolezni v bolnišnici od Mravljeta prav slabo postrežen ter da mu na poti v ljubljansko deželno bolnišnico Mravlje ni dal ne vina ne nobene postrežbe... Nadsvetnik Bilek kot predstojnik direkcije idrijskega rudnika je kar strmel nad Mravljetovo *«pokvarjenostjo»*. Sešla se je na podlagi teh ovadb rudniška konsultacija, to je: sešli so se vsi rudniški uradniki ter sklenili: Mravljeta z ozirom na te ovadbe odsloviti od dela. Sklenjeno — storjeno. Sodruga Mravlje je dobil štirinajstdnevno odpoved od dela. Unija rudarjev je po sodrugu A. Kristanu napravila rekurz proti sklepu rudniške konsultacije; sodrug A. Kristan pa je bil v zadevi rekurza z dr. Adlerjem pri poljedelskemu ministru Buquoy-u. Uspeh rekurza in intervencije je bil naslednji: C. kr. poljedelsko ministrstvo je z odlokom z dne 3. julija 1906, št. 18.928/1450, ugodilo rekurzu ter se je Mravljeta zopet vzelo v delo. Dokazalo se je, da je klerikalec Novak lagal ter lažnivo sporočal Buchalu Mravljetov razgovor — dokazalo se je, da je sodrug Mravlje kot strežaj v bolnišnici vedno prav zvesto in marljivo opravljal svojo službo — in dokazalo se je dalje, da je klerikalec Mikuž lažnivo poročal klerikalnim paznikom, oziroma, da so klerikalni pazniki izsilili od Mikuža obrekovanje, da ga Mravlje ni postregel tako kakor je prav. Mikuž je dal celo preklic v *«Rdeči prapor»* in v *«Naprejš!»*, kjer je obžaloval svoje laži. Fundament, na katerem je bila gonja proti Mravljetu postavljena, se je zrušil v nič, ker je bil iz sami laži. Ministrstvo je torej ugodilo rekurzu. Gospodom uradnikom pa to ni bilo nikakor in na noben način po volji. Klerikalni uradniki so se sešli na posvetovanje (dekan Arko je tudi bil zraven) ter sklenili, da se mora sodr. Mravljeta na vsak način o d p u s t i t i o d d e l a. Sklicala se je rudniška konsultacija dne 21. julija, ki je sklenila Mravljeta odsloviti takoj brez odpovedi in sicer po § 30., točka 2 službenega reda. In kaj pravi ta paragraf v tej točki: *«Takojšnji odpust sledi na podlagi §§ 202 in 203 splošnega rudarskega zakona pri zdatnem prekršenju dolžnosti glede zvestobe, pridnosti, kakor tudi spoštovanja in pokornosti proti predpostavljencem.»* Tudi proti temu sklepu

je napravila Unija rudarjev po sodr. A. Kristanu obsiren priziv, kateremu pa ministrstvo ni ugodilo, kakor je sporočilo c. kr. rudniško ravnateljstvo sodr. Mravljetu. Napravili so se od strane Unije rudarjev še drugi koraki, o katerih se bode še sporočilo. Danes je sodrug Mravlje odpuščen in brez dela! Kdo je kriv? Vsakdo mora izprevideti, da nihče drug kot klerikalci. Klerikalec Novak ga je prvi denunciral, klerikalec Buchal je pospešil denunciacijo, klerikalec Penko je zbobnal vse paznike, da pričajo proti Mravljetu, dekan Arko je govoril, da Mravljetu ni pomagati ter pridno hodil k Buchalu in Penkotu v vizite. In *«Slovenec»* se končno škodoželjno smehlja, češ, *«pomilujemo delavca, katerega so socialno-demokratski nazori pripeljali tako daleč»*. Delavci! Unija rudarjev se je potegnila, kolikor je bilo mogoče, za svojega člana — klerikalci so ga pa tirali v pogibelj. Kdo je za delavca — in kdo proti delavcu?! Jasno je, da so klerikalci sovražniki delavstva, socialni demokratje pa edini zaščitniki. (Več še pride.)

Severna Amerika. Pred par meseci sem prejadral to sinje morje, ter stopil na ameriška tla. Takoj na prvi trenotek sem tudi izpoznal, da je v Ameriki nad delavstvom samo en zrak, ki pihlja, samo od socialne demokracije. Ker je pa moja dolžnost kot vaš rojak in obenem sodrug, vam poročam, dragi Slovenci, sledeče: Kdor nima socialnega duha, naj se raje ne poda po svetu; ker po vsem širnem svetu je s socialno demokracijo drugače, kakor pri vas na Avstrijskem. Prav rad bi poznal kakega po vaše imenovanega zagriženega ajmoh-tarja tu v Ameriki, ker bi bilo zelo zanimivo gledati, kako bi mu Angleži topili tisto maslo na glavi, ki ga sedaj v Avstriji tako ponosno nosi. To bi bil smeh! Tu je vsak, hočeš, nočeš, moraš, solidaren in če bi prišel tudi sam Miklavčič Peter iz Trbovelj, bi tudi moral biti, samo če bi se jim premajhen ne dozdeval.

Iz tega lahko sklepate, cenjeni čitatelji in sodrugi, kaj je treba storiti in kako je treba prijeti za delo, da bi ne bilo treba Slovincem hoditi v Ameriko. Lahko bi bilo tudi pri vas drugače, namreč tako kakor je tu, le ljudje naj bi se združili tako, kakor so tu! Tudi tisti pazniki, eventualno tisti delavci, bi se tu marsikaj naučili, ki so danes še ali v resnici slepi, ali pa se samo tako delajo. Tu je pravo bratovstvo doma, če ravno ni popov, da bi učili o krščanski ljubezni. Toraj, sodrugi, kdor ima pravi duh solidarnosti, naj dela, glavno delo pa naj vsakemu bode, da širi svoj list *«Rdeči Prapor»*, ker s tem, le s tem se doseže največje uspehe v stranki. Delajte vsi! Ne samo v jami, s čemur bogatite samo buržoazijo, ampak delajte tudi na političnem polju, da s tem obogatite tudi sebe in da bode vaše slavno društvo tako bogato kakor je tu.

Kajti če bi stala stranka jugoslovanske socialne demokracije na tako dobrem stališču kakor stoji tukajšnja, bi bili tudi kapitalisti taki, kakor so tu. Ne bilo bi treba potem iskati vam in vsem drugim dela onkraj morja, ker bi doma lahko več zaslužili kakor tu. Kapitalistične družbe pa ne omečate, dokler ne bode socialna demokracija dosegla te stopnje, kakor jo ima tu, namreč dokler ne bode zadnji delavec član stranke, ki je edino le prava delavska, in katera edino more izboljšati delavski položaj. Jaz za svojo osebo sem preskrbljen, a mi ne smemo skrbeti samo za danes, temveč tudi za jutri še. Te vrstice vam poročam in upam, da bodele tudi tako storili, kajti to je v vašem interesu, da napravite iz te črne dežele svetlo, v kateri bodele videli svoje pravo življenje.

Tudi tisti, ki so navajeni biti kruhožrci, ki so se najbolj pokazali pri zadnji stavki v Trbovljah, naj bi nekoliko premislili, da imajo otroke in da bodo tudi otroci gotovo delavci. Nisem prerok, a kakor je tu, bode tudi pri vas enkrat; takrat vas bodo kleli vaši sinovi, ker nočete danes vstrajati pri

tem delu, katero bodo vaši sinovi za bolj važno izpoznali nego vi. Toliko torej za danes, prihodnjič kaj več. Vam pa kličem: Na delo! Osvobodite se suženstva buržoazijskega in pokažite, da ste se zbudili iz dolgega spanja. Z bratskim pozdravom Franc Suln Goff Pa. BoX262. Westmoreland.

Sodrugj,

zahtevajte po vseh brivnicah, kavarinah in gostilnah „**Rdeči Prapor**“!

Domače stvari.

V navzočnosti župana gosp. Hribarja je izvrševalni odbor liberalne stranke sprejel načrt novega programa, ki bode menda v jeseni predložen zaupniškemu shodu. Ta program zahteva tudi popolnoma precizno splošno, enako, direktno in tajno volilno pravico s proporcionalnim štetjem glasov za vse zakonodajne zbornice in avtonomne zastoje. Kakor da so prepisali to naravnost iz erfurtskega programa. Stvar je teoretično zelo lepa. Ali izkušnja kaže, da je treba pri liberalcih vselej vprašati tudi za praktično stvar. V novem programu stoji demokratična točka, liberalni «Slovenski Narod» pa vendar nadaljuje dan na dan svojo gonjo proti volilni reformi, seveda zato, ker ni brezpogojno splošna in enaka, dasiravno ve, da je treba v državnem zboru računati z dejanskim razmerjem moči, in ne zna povedati, kako naj bi se s sedanjim parlamentom doseglo idealno volilno reformo. Ali imajo liberalci drugje priložnost, da pokažejo svojo načelnost. V ljubljanskem občinskem svetu sede sami liberalci in taki, ki se vsaj imenujejo tako. In ljubljanski občinski svet — liberalni zbor — ima nalogo, reformirati volilni red za glavno mesto. Kako to stori, je odvisno od njega, kajti nobena opozicija ga ne more motiti. Gospodje svetovalci imajo sedaj na programu splošno, enako, proporcionalno volilno pravico. Ako se nočejo izpostaviti najopravičenejšemu očitju, da je program samo nekaka literarna dekoracija njih stranke, ne morejo storiti nič drugega, kakor pobasati takoj po počitnicah sedaj v odseku zevajoči načrt reforme, pa nemudoma izdelati volilni red na podlagi splošne, enake, tajne, direktne, proporcionalne volilne pravice. To je edina konsekvence, ki jo morejo izvajati iz zadnje seje liberalnega izvrševalnega odbora, katere se je udeležil tudi župan gospod H r i b a r, očitno ne da bi bil nasprotovalec predloženemu načrtu, pri katerem je celo, če smo prav poučeni, sam sodeloval. Položaj je sploh zelo ugoden. Liberalci v mestnem svetu sklenejo volilni red v smislu svojega programa. Tukaj nimajo ovir. Potem pride načrt v kranjski deželni zbor. Tam imajo liberalci s klerikalci skupaj večino. Obe stranki sta se ravno v deželnem zboru že zavezali za splošno in enako volilno pravico ter za proporcionalni zistem in morate torej vsekakor potrditi tak načrt. V poštev pride še, da so Nemci, ako že ne v ugodnem smislu interesirani, vendar vsaj indiferentni; proporcionalni zistem jim daje vsekakor ugodnejše šanse, nego sedanji volilni red, torej je tudi opozicija od njihove strani logično izključena. Tako je popolnoma jasno, kaj imajo liberalci storiti. Ako ne izvrše tega, pokopljejo svoj politični kredit za večne čase.

Hudo se jezi «Slovenec», da se socialni demokratje zanimajo za «Katoliški shod». Prav odkritosrečno je njegova jeza, kajti tako nerodno-modrijansko kakor v sredo, piše le tedaj, kadar ga kaj prav močno grabi. Vrag

naj razume te katoličane. Najprej bobnajo po celi deželi trrboompompom za katoliški shod. delajo vodo po celem svetu, da bi zbudili zanimanje za svojo parado in ko se začne res kdo interesirati zanje, se pa — zjezi. Kaj pa hočete pravzaprav? . . . Seveda, najprej naj se izza peči gleda, kako agitirate, fanatizirate, bramarbazirate in kadar zraste na gnojšču tuje lenobe vaš uspeh, tedaj naj pade vse pred vami na trebuh. Zakaj se vendar delate večje tepece nego ste? Saj nismo zamaknjeni v vašo modrost, ker predobro vemo, kako malo tiči v njej; ali taki butci vendar niste, kakor se predstavljate v «Slovenecu», začudeni nad iznajdbo, da so socialni demokratje protiklerikalni. Kaj niste vedeli tega že davno? Kakšni pa naj bi bili socialisti? Aplavdirali naj bi menda rokuspokusu in prestidizitaterskih kosih na vaših «katoliških» shodih? Če mislite, da bode s svojim mefistovskim pisanjem napravili zgago med pravim zavednim delavstvom, če to res mislite, no, tedaj ste pa res tako omehčanih možganov, kakor mi sami ne bi bili mislili. Le zabavljajte, zmerjajte, pljuvajte; vtisk, ki ga naredite s tem, ni prav nič ugoden za vas. Vsakdo se spomni na kako znano figuro iz nekdanjega «Brenčeljna» ali pa iz sedanjega «Simplicissima».

Klerikalni «Slovenec» je slišal zopet travo rasti. Svojim vernim pripoveduje, da so hoteli socialni demokratje prirediti antiklerikalni shod najprej pred «Mestnim domom» in njegova fantazija je iztaknila, da je hotela stranka motiti katoliško «zborovanje». Ne vemo, ali mu je kak šalivec obesil tega medveda, ali pa vidijo klerikalci strahove. Na trg pred «Mestnim domom» ni mislila socialna demokracija nikoli, prvič za to ne, ker je ta trg pač pripraven za zbirališče, kakor je bilo lani 28. novembra, ne pa za shod, na katerem se hoče govoriti; drugič zato ne, ker ni prišel trg cesarja Jožefa nikomur na misel in tretjič ne bi bili šli tja ravno zaradi bližine Alojzijevega. Naša stranka je menda dosti decidirano povedala, da priznava vsakomur pravico zborovati in demonstrirati, torej tudi klerikalcem. In če ne bi bili povedali tega, bi vendar naša tradicija zadostno dokazovala, da leži motenje nasprotniških prireditev popolnoma izven naše taktike. Saj nismo nori, da bi jim hodili razbijati take shode, pa jim dajati priložnost, da bi hodili potem s pozo mučnikov okrog, nas pa bi prikazovali zapeljanim kmetom za suroveže in rokovnjače. Za nas so vedno veljala načela. Mi zahtevamo svobodo. In kako naj bi se bojevali za svojo svobodo, ako bi jo odrekli drugim? Mi smo storili, kar je bilo v naših močeh, da bi odpravili bujno surovost iz naše domače politike; to nam mora priznati, kdor je količkaj objektiven. In mi naj bi s svojo surovostjo pomagali klerikalni surovosti? Uspeh protiklerikalne misli bode veliko večji, ako se izvrši naša manifestacija dostojno, kakor je to pri nas od nekdanj navada. Da bi bila le tudi pri klerikalcih!

Na prireditve shoda na Turjaškem trgu se je pač mislilo. Ne vemo, čemu naj bi to tajili? Turjaški trg se nam zdi zelo pripraven za zborovanje, ker je lepo ograjen in vse kaže, da ima dobro akustiko. Tudi ni tam tramvajskega in drugega šuma in vrhutega se tam s shodom ne ovira prometa. Da je stranka vendar opustila to misel, se je zgodilo le zaradi tega, ker so bile potrebne razne formalnosti, ki bi bile zavlekle stvar, tako da bi se bilo moglo morda šele precej pozno razglasiti prostor zborovanja; v javnosti pa je bilo zanimanje za shod že tako veliko, da je bilo treba dati določen odgovor. Sicer pa naj se «Slovenec» potolaži. Zdi se nam, da je prostor zborovanja precej irelevanten; glavna stvar je vendar shod. In antiklerikalci, ki se ga mislijo udeležiti, pridejo ravno tako lahko na vrt «Narodnega doma», kakor bi prišli na Turjaški trg. Klerikalci imajo menda dosti svojih lastnih skrbi; čemu si torej razbijajo glavo z našimi?

Pri deželnozborski volitvi v brežiškem okraju je bil izvoljen dr. Jankovič, ki je dobil 820 glasov. Klerikalci so torej zmagali. Ali v čašo sladke tekočine je padla bridka kaplja, ki pokvari ves napoj. Njegov protikandidat Benjamin Kunej je dobil 560 glasov, vsekakor več, nego so mislili klerikalci, in več nego so liberalci sami pričakovali. Nas pušča sicer Kunej prav tako ravnodušno kakor Jankovič in se nam niti ne sanja, da bi mogel pričakovati socializem česa od njega. Ali za naše politične razmere je ta volitev veleznačilna; da more doseči protiklerikalni kandidat na Spodnjem Štajerskem tako znatno manjšino, to je pravi mane tekel za klerikalce. Izid brežiške volitve razdira vse dosedanje pojme o razmerah na slovenskem Štajerskem ter pokazuje, da je bila dosedanja absolutna klerikalna hegemonija le mogoča, ker so se protiklerikalni elementi slepo udajali terorizmu Rimljanov in ker niso prav nič poznali pravega narodnega mišljenja. 560 proti 820 glasovom je dobil protiklerikalni kandidat pri volitvi v nesplošni kuriji, kjer najširše mase sploh ne pridejo do glasu. Kako bode takrat, kadar bode imelo ljudstvo enako volilno pravico? Gotovo, jasne slike razmer ne daje brežiška volitev. Liberalci bi doživeli hudo razočaranje, ako bi pristeli vse Kunejeve glasove svoji stranki. Najbrže bi bili celo škodovali Kuneju, ako bi bili oficelno nastopili pri tej volitvi. Za protiklerikalnega kandidata je glasovalo vse, kar se je že dovolj najedlo klerikalne samolastnosti. Ali da je ta upor proti tradicionalni patriarhalni politiki na Spodnjem Štajerskem mogoč, že to je dobro znamenje. Stara brez-zobna «sloga» se iztegava in upati je, da nastane tudi na Štajerskem novo življenje.

Splošno pravovarstveno in strokovno društvo.
(Podružnica Trst II.)

VABILO

na

redni občni zbor

ki bo v ponedeljek, dne 3. septembra
ob 8. uri zvečer v Delavskem domu,
Via Boschetto 5.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika lanskega občnega zbora.
2. Poročila funkcionarjev in načelnika.
3. Volitev odbora.
4. Predavanje sodr. Tomsika z Dunaja.
5. Nasveti in vprašanja.

Vodstvo podružnice.

NB. Zelezničarji, tovariši vseh kategorij! Pridite na ta važen shod! Združite se in protestujte proti nezgodnim razmeram, povejte javno, kako se Vas prezira in oškoduje, ne sramujte se priznati javnosti, da ste v bedi, da stradate, pač pa morate skupno javno protestovati, da bi se lajšalo (?) Vašo bedo z izprošenimi podporami iz obrtovalnih pomočkov. Torej vsi na shod!

Ob zaključku lista.

Zidani most. V nedeljo, dne 26. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši protiklerikalni shod pri gospodu Moserju. — Sodrugj! Udeležite se tega shoda v protest proti reakcionarnim nakanam klerikalizma v polnem številu.

Socialni pregled.

O zadnji pekovski stavki v Ljubljani nam poročajo iz delavskih krogov: Zadnji čas so razni ljubljanski časopisi pisali o stavki tukajšnjih pekovskih pomočnikov. Ni pa bilo vse tako, kakor je časopisje poročalo, in zato hočemo nekoliko pojasniti, kako je prišlo do tega gibanja in kako se je izvršilo. Pekovski pomočniki niso želeli stavke. Upali so, da dosežejo svoj skromni cilj mirnim potom in so napeli vse moči v ta namen. Bili pa so prisiljeni, storiti nekaj za izboljšanje svojega položaja, kajti mizerija v pekovski obrti je dosegla že vrhunec in je postala neznosna za delavstvo. Plače v tej stroki so v Ljubljani tako nizke, da je bilo življenje pekovskih delavcev v tem dragem mestu že vsakemu bolj podobno nego človeškemu. Vrhutega je vladala še ponižujoča navada iz starodavnih časov, da so dobivali pomočniki hrano pri mojstrih. Ker ni bilo več mogoče prenašati teh razmer, so izdelali pomočniki spomenico, obširno in utemeljeno, ki je obsegala plačilno pogodbo in predvsem zahtevo, da se odpravi hrano pri mojstrih. To spomenico so pomočniki predložili dne 5. julija gospodarjem in z ozirom na to, da so bile zahteve dokaj zmerne, so upali, da začno kmalu pogajanja in da končajo na obojestransko zadovoljnost. Toda česar ni nihče pričakoval, se je vendar zgodilo. Velike delniške družbe, posamezni podjetniki, ki premorejo milijone, se pogajajo v takih slučajih z delavci. Ljubljanska pekarska zadruga pa ne tako. Ta zadruga je pač brez moči, kajti mojstri se sami med seboj tako mesarijo z najumazanejšo konkurenco, da marsikateri med njimi komaj živi. A tukaj ne vidijo polja za delo. Samo v izkoriščanju delavcev so, to se jim mora priznati, pravi strokovnjaki. Na spomenico pomočnikov se jim ni poljubilo niti odgovoriti. Od posameznikov se je slišalo, da se nima zadruga nič pogovarjati z delavci; kdor hoče, naj dela, kdor noče, naj pa pusti. Lahko je razumeti, da je tako ošabno postopanje do skrajnosti razburilo delavce. V nedeljo, dne 29. julija popoldan je bil shod pekovskih pomočnikov in tukaj se je sklenilo, da se ustavi delo takoj zvečer. Toda do večera so prišli delodajalci vsaj deloma do drugih misli in izvršila so se pogajanja med posameznimi mojstri in delavci. Imela so še precejšen uspeh. Štirje gospodarji so priznali plačilno pogodbo ter so tudi obljubili, da bodo povsod za hrano plačevali, kjer so imeli delavci toliko poguma, da so to naravnost zahtevali od mojstrov. Samo kapitalistkinja Marija Potočnik ni hotela ničesar slišati o tem, tako da je začela ta dan stavka samo v njeni pekarni, ki pa je propadla po zaslugi stavkokaza Franca Posavca. V nedeljo, dne 5. avgusta se je posrečilo tudi znani ošabnici Mariji Bizjak dobiti stavkokaze, in sicer v osebi znanega krščanskega socialnega kolovodje Franca Karliča in nekega Pustotnika, tako da je posadila vseh pet delavcev, ki so izmed najboljših sodrugov, na cesto. Izdajalsko ulogo so igrali, kakor navadno, krščanski socialci. Stavkokazi so bili razven enega, sami krščanski socialci. Važno pa je tudi to, da so ravno v tistih pekarnah, kjer ima ta element premoč, kakor pri Zalazniku in pri Janžarju, spredli dano besedo; niti svojih zahtev niso predložili omenjeni večer, še manj pa, da bi bili stopili v stavko. Ako bi bili ostali solidarni, bi bilo morda prišlo do splošne stavke; vsekakor je gotovo, da ne bi bilo tolikih žrtev. Po tem se izpozna značaj «krščansko-socialne stranke».

Delavske nezgode v Avstriji l. 1905. Nič ne kaže tako drastično, kakšna nevarnost je združena z delom v sedanji družbi, kakor najnovejši izkaz ministrstva za notranje zadeve o statistiki nezgod v lanskem letu. Osmim zavarovalnicam proti nezgodam v Avstriji je bilo v tem času naznanjenih 104.999 nezgod proti 101.058 iz leta 1904. Število je torej naraslo tekom leta za 3041

slučajev. Smrtnih nezgod se je primerilo tekom omenjenega leta 1063. Cela bilanca z delavskega bojišča v Avstriji izkazuje torej 104.099 ranjenih, izmed katerih je 1063 plačalo svoje delo s smrtjo. Na posamezne zavarovalnice odpada leta 1905 sledeče število nezgod:

V zavarovalnici	naznanjene nezgode
na Dunaju	30.661
v Pragi	18.195
v Brnu	14.910
v Trstu	7.750
v Gradcu	7.447
v Solnogradu	3.954
v Levovem	2.878
v železničarski	18.304

V tem izkazu pa še niso obsežene nezgode v rudnikih in na plavžih, katere se beleži v seznamih bratovskih skladnic. Statistika pokazuje, da narašča število pri delu ranjenih in ubitih od leta do leta. Tabela nezgod za zadnjih deset let pokazuje to naraščanje:

Leta	naznanjene	smrtne nezgode
1896	84.422	967
1897	69.933	982
1898	73.985	938
1899	80.416	985
1900	81.817	965
1901	83.378	978
1902	85.276	915
1903	88.804	906
1904	101.058	1009
1905	104.099	1063

Tekom desetih let je bilo torej na polju dela poškodovanih v Avstriji 833.188, ubitih pa 9.707. V teh številkah tiči najstrožja obsodba sedanje družbe. Ako se tudi prizna, da ni na svetu nič popolnega in da ni misliti takega mehanizma dela, pri katerem ne bi bilo žrtev, je vendar povsem gotovo, da je tej nepopolnosti človeškega dela in elementarnim dogodkom pripisati le majhen zlomek ogromnega števila. Največji del teh žalostnih žrtev pa gre na rovaš kapitalizma. Iz poročil obrtnih nadzornikov je posneti, da je še vse polno takih podjetij, kjer so varnostne naprave nezadostne ali pa jih sploh ni; mnogi podjetniki iščejo vsa mogoča sredstva, da bi se izmuznili zakonskim predpisom, edino zaradi tega, ker veljajo tudi varnostne naprave nekaj denarja. Drugi vzrok mnogoštevilnih nezgod je brezumno priganjanje v raznih podjetjih. Naravno je, da zadene velika krivica dolgotrajnega časa, ki oslabi delavca duševno in telesno ter provzroča, da mu omedli paznost. Pa tudi materialne zadeve, v katerih živi velik del proletariata, so skrivne. Človek, ki ga neprenehoma moré težke skrbi in ki ne more dati svojemu telesu, česar mu je treba, se ne more tako varovati, kakor telesno in duševno krepak delavec in ravno v trenutkih nevarnosti, kjer je najbolj treba prisotnosti duha, se maščuje slabost, on izgubi jasni pogled, ki bi moral biti v takem slučaju še bistrejši, in nesreča je gotova.

Grozna statistika nezgod bi morala delavcem odpreti oči in jih poučiti, kako krvavo je treba dobre, za boj sposobne organizacije. Kajti brez neodvisne, močne delavske organizacije se ne bodo nikoli izpremenile te vnebovpijoče razmere. Če se pa še pomisli, da neorganizirani delavec navadno ne pozna svojih pravic in da je pogostoma le s pravdami mogoče doseči tisto pičlo odškodnino, ki gre delavcu odnoso njegovi udovi in sirotam v slučaju nezgode, da pa delavec ne more sam voditi takih pogostoma dragih in kompliciranih pravnih, je še bolj jasna potreba organizacije, pri kateri najde tedaj zaslombo in zanesljivo varstvo svojih pravic. Delavec, ki zna misliti, ne bi mogel spričo strasne statistike nezgod ostati izven organizacije in če presodi vse, bi moral napeti vse moči, da pripravi tudi tovariše do zadnjega v organizacijo.

Umetnost in književnost.

Cirkolo „Arte Moderna“ v Trstu. To društvo italijanskih sodrugov, ki si je postavilo v program izobrazbo delavstva potom uprizoritev dramatičnih predstav, si je pridobilo v Trstu že sedaj ugled in častno mesto med drugimi društvi. Tudi v letošnji sezoni namerava uprizoriti celo vrsto raznih predstav in je že objavilo v to svrhu program. Igralo se bode sledeče igra: Pri vaji, žaloigra v treh dejanjih, spisal G. Anastasi; Pošteni ljudje, žaloigra v treh dejanjih, spisal P. Gori; Razbite ikone, komedija v štirih dejanjih, spisal G. Cesare; Pred solnčnim vzhodom, drama v petih dejanjih, spisal G. Hauptmann; Ubogi Peter, drama v treh dejanjih, spisal F. Cavallotti; Zgubljeni v temi, drama v treh dejanjih, spisal R. Bracco; Visoka pesem, poetični igrokaz v enem dejanju, spisal F. Cavallotti; Otroci, drama v štirih dejanjih, spisal C. Antona-Traversi; Korakajoč, drama v treh dejanjih, spisal O. Poggio; Oderuhi, drama v štirih dejanjih, spisal C. Antona-Traversi; Oproščenec, drama v enem dejanju, spisal C. Antona-Traversi; Slabi pastirji, žaloigra v petih dejanjih, spisal Oktavio Miabeau; Oče Gournas, komedija v enem dejanju, spisal C. Antona-Traversi; Resnica, drama v treh dejanjih, spisal G. Rovetta; Raztreseno grmičje, drama v enem dejanju, spisal G. Tartufari; Klinček, drama v enem dejanju, spisal U. Ojetti; Eden poštenih, komedija v enem dejanju, spisal R. Bracco; Dve vesti, komedija v treh dejanjih, spisal G. Rovetta; Pravica do življenja, drama v treh dejanjih, spisal R. Bracco; Prvi majnik, slika v enem dejanju, spisal P. Gori; Brez domovine, drama v treh dejanjih, spisal P. Gori; Čast, drama v treh dejanjih, spisal E. Suderman; Jernej Turazer, drama v treh dejanjih, spisal F. Langmann; Moda, komedija v treh dejanjih, spisal E. Dominici; Device, komedija v štirih dejanjih, spisal M. Prago; Izgubljeni raj, komedija v treh dejanjih, spisal S. Fuldo; Za življenje, drama v treh dejanjih, spisal D. Alati; Dve poti, komedija v treh dejanjih, spisal E. Dominici.

„Rdeči Prapor“ izvod po 10 v. se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Siška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Sešark, Selenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob št. 101. — **Trst:** Lavrencić, Piazza Caserma. — **Gorica:** Krebelj Peter, Kapucinske ulice št. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Vabilo

redni občni zbor

„Občnega konsumnega društva“

v Zagorju

ki bode

dne 2. septembra t. l. ob 2. uri popoldne
v gostilni g. Müllerja v Zagorju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorništvu,
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Volitev 3 nadzornikov in 1 namestnika.
6. Povišanje remuneracije blagajniku (Repovs).
7. Interpelacije in predlogi.

Za nadzorništvu:

Jakob Strajner
zapisnikar.

Jakob Serko
predsednik.

Vsaka ponarečba in donatisek je kaznivo.
Edino pravi je

Thierryev balzam

le s zeleno znamko nune. Zakonito zavarovan. Davno znamenito neprekosljiv proti motenju v prebavljanju, želodnim krčem, koliki, nahodu, prsnim bolečinam, influenci i. t. d. — Cena 12 malim ali 6 velikim steklenicam ali eni specialni steklenici s patentno zaponko 5 K franko.

Thierryevo centifolijino mazilo je obče znano kot non plus ultra

za vse še tako stare rane, vnetja, poškodbe, izpahe in otekline vseh vrst. Cena 2 lončkoma K 3-60, pošilja franko le proti naprej poslanemu denarju ali povzetju

lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brošurica s tisoč izvirnih zahval brezplačno in franko. Dobiva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah. 52-2

Strokovni pregled.

Pozor, mizarji! V Briksenu na Tirolskem je organizacija izrekla bojkot proti delavnicam mizarskega mojstra Johan Reifreiderja. Noben mizar torej ne sprejme tam dela. Kakor nam pišejo iz Briksena, ima gospod Rafreider navado, da vabi mizarje, posebno s Kranjskega, z lepimi obljubami v svojo delavnico. Pomočniki, ki gredo na to vabo, opazijo potem prepozno, da so bili preslepljeni. Če se pa kdo izmed njih gane

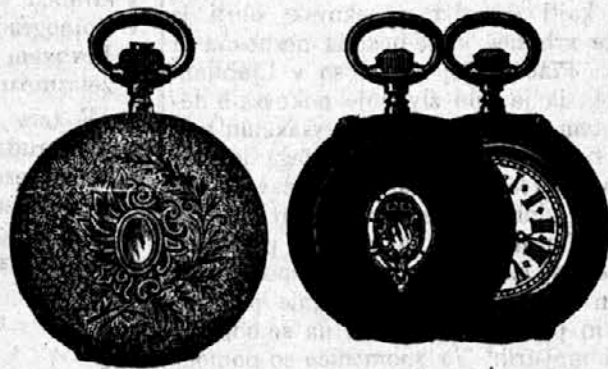
in zahteva svoje pravice, je odgovor: Socialnih demokratov ne potrebujem; v 14. dneh lahko greste. Torej nihče v to delavnico!

Pozor, ljubljanski delavci! Prihodnja nedelja je »Komarjeva« in kakor znano, vreta dan vse iz Ljubljane v Šiško, po starodavni navadi »komarja dret.« Opozarjajte svoje znanke, da je Koslerjevo pivo bojkotirano! V Šiški je dovolj gostiln, kjer se dobi drugih pijač in nobeden prijatelj delavstva ne bode zaradi komarja pil Koslerjevega piva in tako škodoval delavstvu.

Zaveden delavec
in prijatelj delavstva
ne pije
Koslerjevega piva!

Najcencijša in največja domača
eksportna trdka!

Razpošiljanje švicarskih ur na
vse kraje sveta!

Naznanilo preselitve.

Uljudno naznanjam, da sem se preselil iz Kranja v glavno mesto Ljubljano in otvoril na mestnem trgu, nasproti rotovža veliko na novo urejeno prodajalno, z največjo zalogo ur, zlatnine, srebrnine in brilantnega blaga. Torej je priložnost cenjenim odjemalcem, da si osebno lahko izberejo blago. Istotako vabim vsakogar, da si ogleda mojo prodajalno, v kateri se nahaja ne samo blago, katero je navedeno v cenilniku, ampak ogromna izbira vseh različnih, modernih ur, kakor: žepnih, salonskih in stenskih ter budilk, brilantov, zlatnine in srebrnine, po konkurenčnih cenah. Ker nakupujem vse blago za gotovi denar in tudi prodajam blago za gotovi denar, zato mi je posebno še vsled ogromnega prometa mogoče prodajati pristno in fino blago po prav nizkih cenah.

Zahvaljujem se cenjenim odjemalcem za dosedanje zaupanje in prosim taiste, naj blagovolijo tudi naprej ohraniti moji trgovini svojo naklonjenost. 3-3

H. SUTTNER

LJUBLJANA

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.

Telefon št. 187.

52-2

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

52-28

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosarie 2 — Trst

(koliko poslopije).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

52-34

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Prva kooperativistično urejena

gostilna

v ulici S. Giovanni v Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska vina, direktno od organiziranih sodrugov v Dalmaciji. Vedno dobra kuhinja. Na razpolago »Rdeči Prapor«, »Arbeiter-Zeitung« in »Laboratore«.